

HOLOTA GÁBOR

Tömegrendezvények biztosításának vezetése és alternatívája

A magyarországi tömegrendezvények biztosításának vezetési problematikájával már több hazai szakember is foglalkozott (például *Dsupin Ottó*¹, *Hajas Barnabás*²). Korábbi írásomban³ – más aspektusból – már én is foglalkoztam a kiemelt rendezvények biztosításának vezetésével, ám a tapasztalatok azt mutatják, hogy e témakör még nem lerágott csont, a hazai gyakorlatban akad még előrelépési lehetőség. Jelen cikkben, részben saját tapasztalataimat felhasználva, részben a hatályos normatív szabályozást megvizsgálva próbálom meg feltárni a jelenlegi rendezvénybiztosítások vezetési rendszerének problémáit, hiányosságait, valamint potenciális hibaforrásait, majd ezek kiküszöbölésére javaslok megoldási lehetőségeket.

A tömegrendezvények biztosításának alapjai, követelményrendszere

Mindenekelőtt szögezzük le, mint alapvetést, hogy a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: szolgálati szabályzat) szerint a „*rendőr intézkedése előtt felméri, hogy [...] a megkezdett intézkedését eredményesen be tudja fejezni*”⁴. Az Emberi jogok egyetemes nyilatkozata⁵, az Emberi jogok európai egyezménye⁶, valamint

1 Dsupin Ottó: A parancsnokképzés tudományos, szakmai megalapozása és követése. Összefoglaló tanulmány a kutatásról. Belügyi Tudományos Tanács, 2014

2 Hajas Barnabás: Mihez kell a bátorság? In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok. „A változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról. Pécs, 2013, 123–130. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV.]

3 Holota Gábor: A Ház-projekt. Kiemelt rendezvények biztosításának európai háza. Belügyi Szemle, 2015/5., 7–25. o.

4 A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet.

5 Az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének 217A (III) határozata alapján, 1948. december 10-én kihirdetett Emberi jogok egyetemes nyilatkozata 20. cikkely 1. pont: „*Minden személynek joga van békés célú gyülekezési és egyesülési szabadsághoz.*”

6 Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről. Az Európa Tanács Rómában, 1950. november 4-én kelt ETS-005. számú egyezménye.

Magyarország Alaptörvénye VIII. cikk (1)⁷ és I. cikk (1)⁸ alapján a tömegrendezvény biztosítását akkor fejezzük be eredményesen, ha elérjük a rendezvénybiztosítás elsődleges célját, ami nem más, mint az állampolgárok (szabad gyülekezéshez fűződő) alapjogainak garantálása. Előző írásomban⁹ részletesebben foglalkoztam a tömegkezeléssel kapcsolatos kritériumokkal és a követendő eljárásrendekkel, ezért itt csak röviden foglalom őket össze.

Less Ferenc publikációja¹⁰ – többek között *Reicher*¹¹, *Drury*, *Stott*, *Farsides*¹² és *Bleich*¹³, valamint *Holgersson*¹⁴ eredményei alapján – foglalja össze a demokratikus tömegkezelés alapelveit, amelyek a tájékoztatás, az ismeretek kialakítása, a facilitáció (elősegítés), a differenciálás, a kommunikáció, a tömeg önrendfenntartási képességeinek kiaknázása és a dinamikus kockázatelemzés.

A tömegrendezvények biztosítását a különböző demokratikus országok hasonló elvek alapján, ám a saját nemzeti jogi és egyéb normáik alapján hajtják végre. Magyarországon a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.), az említett szolgálati szabályzat és a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. ORFK utasítás (a továbbiakban: csapatszolgálati szabályzat) részletesen szabályozza a biztosítási feladatok végrehajtását. Ezek alapján megállapítható, hogy a tömegrendezvények biztosítása a rendőri műveletek gyűjtőfogalom körébe tartozik. „A rendőri művelet a rendőrség szolgálati ágainak, szolgálatainak és szakszolgálatainak egységes elgondolás és terv alapján különböző szolgálati formákban és eljárási cselekményekkel együttesen megvalósított cél, feladat, hely és idő szerint összehangolt tevékenységének az összessége, amely a bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladat-

7 Mindenkinek joga van a békés gyülekezéshez.

8 AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége.

9 Holota Gábor: Tömegkezelés és deeszkaláció. *Belügyi Szemle*, 2016/10., 48–64. o.

10 Less Ferenc: Új szemléletmód a politikai demonstrációk biztosításában. *Magyar Rendészet*, 2014/6., 83–96. o.

11 Stephen D. Reicher – Clifford Stott – John Drury – Otto Adang – Patrick Cronin: Knowledge-Based Public Order Policing: Principles and Practice. *Policing*, vol. 1, no. 4, 2007, pp. 403–415.

12 John Drury – Clifford Stott – Tom Farsides: The Role of Police Perceptions and Practices in the Development of “Public Disorder”. *Journal of Applied Social Psychology*, vol. 33, no. 7, 2003, pp. 1481–1482.

13 Erik Bleich – Carolina Caeiro – Sarah Luehrman: State responses to ‘Ethnic Riots’ in liberal democracies: evidence from Western Europe. *European Political Science Review*, no. 2, 2010, pp. 269–265.

14 Stefan Holgersson: The Dialogue Police: Experiences, observations and opportunities. *The National Police Board*, 2010

*körökhöz tartozó összetett rendőri feladatok megoldására irányul.*¹⁵ A fogalomkört szűkítve a rendőri műveletek közé tartozik a csapattevékenység, amely „*azoknak a sajátos eljárási módoknak az összessége, amelyek alkalmazásával a csapaterő a csapatszolgálati feladatokat végrehajtja. Tartalmi elemei magukban foglalják a csapaterő vezetését, a taktikai eljárásokat, a manőverfajtákat, a csapaterő alkalmazásának kiegészítő tevékenységeit, valamint a mindenoldalú biztosítást.*”¹⁶ A csapattevékenységen belül található a rendezvénybiztosítás, amelynek „*célja a nagy tömeget vonzó rendezvények jogszerű, zavartalan lebonyolításához szükséges feltételek megteremtése, a rendezvényen és annak körzetében a személy-, a vagyon- és a közlekedésbiztonság fenntartása*”¹⁷. A részletes szabályozás ellenére a tömegrendezvények biztosítása során számtalan probléma adódhat.

A rendőrségnek mint szervezetnek kötelessége a közrend és közbiztonság fenntartása, ám az egyes rendőr is „*jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet [...] sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyen a tudomására hoznak*”¹⁸. Ám ez a kötelezettség nem jelenti azt, hogy jogsértés esetén, vakon, minden más megfontolást figyelmen kívül hagyva azonnal intézkedni kell, mert a „*rendőr intézkedése előtt felméri, hogy rendelkezésére állnak-e azok az eszközök, amelyekkel a megkezdett intézkedését eredményesen be tudja fejezni*”¹⁹. Ez nagyon fontos, ugyanis e ponton válik ketté a demokratikus és a diktatórikus államok tömegkezelése. Egy demokratikus államban nem tekinthető eredményes intézkedésnek, ha az intézkedés során aránytalanul nagyszámú állampolgár személyi sérülést szenved, csupán azért, mert a tömegben észlelt bármilyen jogsértésre a rendőrség azonnal reagál, tekintet nélkül arra, hogy az elkövetővel szembeni intézkedés során milyen akadályokon (békés, jogszerűen viselkedő) tömegben kell átgázolnia, megkockáztatva az eskaláció lehetőségét, veszélyeztetve, korlátozva a helyszínen tartózkodó személyek (gyülekezéshez fűződő) alapjogait. Egy tömegrendezvény biztosításparancsnokának az előbbieken leírtakkal tisztában kell lennie, tudnia kell, hol van az a lélektani határ, amikor be kell avatkoznia, és mikor nem szabad.

15 A Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. ORFK utasítás, 20. o.

16 Csapatszolgálati szabályzat, 4. o.

17 Csapatszolgálati szabályzat, 209. o.

18 A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 13. § (1) bek.

19 Szolgálati szabályzat 4. § (7) bek.

A műveletek vezetési rendje, a biztosítás parancsnoka

*„A csapaterő vezetése a parancsnokoknak és a törzseknek olyan tevékenysége, amely a rendőri kötelek magas fokú alkalmazási képességének fenntartására, továbbá a szolgálati feladatok sikeres végrehajtása érdekében tevékenységük összehangolására irányul. A csapaterő vezetése magában foglalja a parancsnoki munkát, a törzsek munkáját, a vezetési pontok felépítésének és működésének rendjét, a híradást, valamint a vezetés informatikai támogatását.”*²⁰ A rendezvénybiztosítások vezetésének rendjénél általában a területiség elve²¹ érvényesül, így leggyakrabban az illetékes rendőri szerv vezetője (rendőrkapitány, rendőr-főkapitány) által kijelölt parancsnok és törzse tervezi, vezeti őket. Ilyenkor az ország szervezetszerű csapaterős egységétől, a Készenléti Rendőrségtől vezényelt erők parancsnokának kell a biztosítás parancsnokának csapatszolgálati helyettesének lennie. Ha a biztosítás markánsabb rendőri műveletbe (például tömegoszlatásba) vált át, a Készenléti Rendőrségtől vezényelt parancsnok átveszi az irányítást a biztosításba bevont teljes állomány felett.

Egyes esetekben (például nemzetközi, vagy kiemelt biztonsági fokozatú futballmérkőzések során) – magasabb vezetői döntés alapján – a Készenléti Rendőrség is kaphatja feladatul a rendezvény biztosítását. Ilyen esetekben a tervezési és szervezési feladatokat a rendészeti igazgató törzséhez tartozó szolgálatszervező és csapatszolgálati osztály hajtja végre, a biztosítás parancsnoka a Készenléti Rendőrség kijelölt vezetője lesz, a más (rendőri) szervektől vezényelt állomány (például közlekedésrendészeti alegység) is az ő alárendeltségében tevékenykedik.

*„Nagy tömegeket irányítani épp olyan, mint keveseket irányítani.”*²² Ez a szállóige – elvi síkon – a mai napig megállja a helyét. Esetünkben nem is a létszámbeli, hanem a minőségbeli, valamint a feladatrendszerbeli a különbség lényeges. A biztosítás parancsnoka nem egy polgári jellegű rendőri tevékenységet, hanem egy markáns rendőri műveletet vezet. Ez lényegesen eltér egy városi/kerületi rendőrkapitányság mindennapi tevékenységi körétől.

Magyarországon jelenleg nincs külön képesítési rendszer a tömegrendezvények (vagy bármilyen csapaterős tevékenység) parancsnoklásával kapcsolatban. Akinek felsőfokú szakmai végzettsége van, és a megfelelő beosztásban tevékenykedik, a szabályzók szerint alkalmas arra, hogy megtervezzen és

²⁰ Csapatszolgálati szabályzat, 9. o.

²¹ A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 6. §

²² Szum-ce: A háború művészete. Helikon Kiadó, Budapest, 2015, 20. o.

levezényeljen egy biztosítási feladatot. Magyarán, aki elvégezte a Rendőrtiszti Főiskolát, vagy a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karának BA képzését, majd rendészeti szakvizsgát tett, illetve teljesítette a vezetővé, mestervezetővé képző szaktanfolyamot, így rendőrkapitányi vagy rendészeti osztályvezetői beosztásba került, megfelel a kritériumoknak. Ennek kapcsán azért komoly aggályok vetődhetnek fel, ugyanis ahhoz, hogy valaki rendőrkapitány vagy rendészeti osztályvezető legyen, nem szükséges, hogy az említett felsőoktatási intézmények közrendvédelmi szakán végezzen. Márpedig az egyéb szakokon a csapatszolgálat csupán egy féléves tantárgy. Ám ha az adott vezető közrendvédelmi szakon végzett (így négy féléven keresztül tanulta a csapatszolgálatot és abból záróvizsgát is tett), az sem garancia arra, hogy alkalmas az ilyen műveletek vezetésére.

Összefoglaló tanulmányában Dsupin Ottó a következőket állapította meg: *„[A] parancsnoki kompetenciák, elvárások teljes körűen nem sorolhatók fel, hiszen egyrészt önmagukban változnak, másrészt az alkalmazási helyzet új és újabb kompetenciák igényét vetheti fel... [A] különböző kompetenciák súlya, szerepe, dominanciája tagolt, hiszen függnék a vezetési szinttől, a feladattól, a beosztástól egyaránt... ”*²³ A csapatszolgálat, így a rendezvénybiztosítás vezetése eltér az általános rendészeti (közrendvédelmi) tevékenységtől, ahhoz képest más kompetenciákat igényel.

Egy kompetens csapatszolgálati parancsnoknak alapvetően speciális szakmai ismeretekre van szüksége, ezekre legfőképpen a gyakorlatban, illetve a realisztikus képzéseken tehet szert. Egyebek között alkalmas kell hogy legyen a gyors helyzetfelismerésre, helyzetértékelésre, képesnek kell lennie azonnali döntést hozni, és azzal kapcsolatos utasításokat határozottan és érthetően kiadni.

A gyakorlatban azonban általában az illetékes rendőri szerv vezetőjét és/vagy annak rendészeti helyettesét jelölik ki a saját területén végrehajtandó rendezvény biztosításának tervezésére, vezetésére. Ez – a rendezvény volumenének függvényében – lehet a rendőrkapitányság vagy a rendőr-főkapitányság vezetője (vagy rendészeti helyettesük). Országos szintű – külön vezetői döntés alapján helyi, regionális szintű ám kiemelt jelentőségű – rendezvények biztosításának parancsnoka az országos rendőrfőkapitány, illetve a műveleti országos rendőrfőkapitány-helyettes (a Készenléti Rendőrség parancsnoka), ám ez a ritkább eset.

---

²³ Dsupin Ottó: i. m. 72. o.

Az előbbiekből kitűnik, hogy az esetek többségében a művelet vezetését nem feltétlenül a legkompetensebb szakember végzi, mivel a felelős vezetőnek az ilyen jellegű tevékenység nem tartozik az általános, mindennapi feladatai közé, illetve nincs birtokában az ilyen jellegű feladatok tervezésére és végrehajtására alkalmas, specializálódott törzs, megfelelő ismeret, gyakorlat. Ez addig nem is jelent problémát, amíg az adott parancsnok hallgat a hozzá rendelt csapatszolgálati tisztre, akinek – normál körülmények között – az ő csapatszolgálati helyettesének kellene lennie. Ám a rendőrkapitányságok nem minden esetben terveznek csapatszolgálati helyettest a biztosítás végrehajtására, vagy ha igen, akkor nem feltétlenül a Készenléti Rendőrségtől vezényelt tiszteket. És – szerencsére csak elvétve – akadnak olyan helyi vezetők is, akik figyelmen kívül hagyják a képzett, tapasztalt csapatszolgálati tisztek javaslatait.

A művelet tervezésének és vezetésének problémaköre

A stratégia megválasztása

Hogyan tervezzük és hajtsuk végre egy rendezvény biztosítását? Ez a kérdés időről időre felvetődik. *Le Bon*²⁴ követői számára a válasz egyszerű: Mivel a tömeg kizárólag a megkérdőjelezhetetlen tekintélyt ismeri el, kizárólag erős, határozott fellépéssel lehet kontrollálni. Jóllehet a klasszikus iskola fénykora óta lassan másfél évszázad is eltelt, mégis a Le Bon-i eszmék egészen a közelmúltig áthatották a világ rendfenntartó szerveinek tömegkezelési filozófiáját (sőt egyes országokban mindmáig áthatják). Ennek a filozófiának az eredménye az úgynevezett „magas profilú” (*high profile*) tömegkezelés, amely az erősen felszerelt és felfegyverkezett, markáns, nagy létszámú rendőri csapaterő demonstratív jelenlétével kívánja biztosítani egy adott rendezvény rendjét. A történelem többször bebizonyította, hogy ez a megoldás általában nem célravezető, ám annál költségesebb.

Reicher kutatási eredményei²⁵ alapján – amelyeket saját tapasztalataim is alátámasztanak – megállapíthatjuk, hogy a fokozott rendőri jelenlét gyakran önmagában lehet az eszkaláció forrása, ezért mindig érdemes az „alacsony

24 Gustave Le Bon: A tömegek lélektana. Hatágú Síp Alapítvány, Budapest, 1993

25 Stephen D. Reicher: The St. Pauls' riot: an explanation of the limits of crowd action in terms of a social identity model. *European Journal of Social Psychology*, vol. 14, iss. 1, 1984, pp. 1–21.; Stephen D. Reicher: "The Battle of Westminster": developing the social identity model of crowd behaviour in order to explain the initiation and development of collective conflict. *European Journal of Social Psychology*, vol. 26, iss. 1, 1996, pp. 115–134.

profilú” (*low profile*) tömegkezelési gyakorlatok alapján szervezni és biztosítani egy tömegrendezvényt.

Mindazonáltal a nem megfelelő létszámú és nem megfelelően felszerelt, felkészített rendőri erők szintén problémát okozhatnak, amennyiben az adott rendezvényen előre nem látható esemény következik be. A biztosítást tervező szakembereknek, illetve a biztosítás parancsnoki állományának ez a dilemma mindig, minden demokratikus országban fejtörést okoz. Pláne, ha az adott munkatársnak nincs megfelelő ismerete és/vagy gyakorlata az ilyen típusú feladatok tervezésében, végrehajtásában.

A taktika megválasztása

„A taktikai eljárások képezik a csapattevékenység alapvető elemét. Azokat az alkalmazási formákat és módszereket tartalmazza, amelyekkel a csapatüzemeltetési feladat a leghatékonyabban teljesíthető.”²⁶ Szun-ce szerint „általában a hagyományos taktikával vehető fel a harc, és a formabontó taktikával érhető el a győzelem”²⁷. Elmondható, hogy az alapvető (tömegkezelési) taktikai eljárások az ókor óta nem sokat változtak. A római légionáriusok hasonló eljárásokat²⁸ alkalmaztak csatáik megvívása, az esetleges zavargások megfékezése során, mint a XXI. század rohamrendőrei. Az alapvető különbség az, hogy az ókori katonák halálos fegyverzettel hajtották végre ezeket az eljárásokat, míg a modern kor rendfenntartói – lehetőség szerint – szem előtt tartják az általuk intézkedés alá vont személyek, csoportok életét testi épségét, emberi méltóságát. Ám egy eszkalálódott tömegkezelési szituáció során – a határozott és professzionális fellépés ellenére is – óhatatlan a sérülések bekövetkezése, akár a rendőri kötelék, akár a tömeg tagjai között.

Ahogy arra vonatkozó cikkében Hajas Barnabás²⁹ is rámutat, a rendőrség a tömegrendezvények biztosítása kapcsán gyakran szembesül azzal a problémával, hogy a biztosítás parancsnoki állományának kijelölése és a biztosítás tervezése a szervezeti hierarchiában elfoglalt beosztásokhoz kötődik, ezért a rendezvénybiztosítás későbbi megítélése során is jelentős a politikai és társadalmi befolyás, mivel a felelősség gyakran a kormánytagok által kinevezett

²⁶ Csapatüzemeltetési szabályzat, 10. o.

²⁷ Szun-ce: i. m. 20. o.

²⁸ Bővebben Forisek Péter: Arrianos tanulmányok. Attraktor, 2013; Flavius Vegetius Rhenus: The Military Institutions of the Romans (De Re Militari). https://archive.org/stream/pdf-sOkC3FmoLlr4C6zz/The+Military+Institutions+Of+The+Romans+%5BDe+Re+Militari%5D_djvu.txt

²⁹ Hajas Barnabás: i. m.

rendőri felső vezetőké. Így elméletileg előfordulhat az is, hogy az adott parancsnok a döntései meghozatala során inkább a (helyi) politikai szempontokat részesíti előnyben a szakmai szempontokkal szemben.

Szintén problémát okoz, hogy a különböző szintű (stratégiai, műveleti és taktikai) vezetői szintek nincsenek egymástól megfelelően elválasztva. Külföldi (brit, német) tanulmányútjaimon azt tapasztaltam, hogy ott a különböző vezetési szintek élesen elkülönülnek, és elképzelhetetlen az, ami Magyarországon bevett gyakorlat, hogy tudniillik a biztosítás parancsnoka (vagy törzse) némely esetben a műveleti és taktikai parancsnoki szinteket átugorva közvetlen utasításokat ad a feladatot végrehajtó állománynak. Ezekben az országokban az sem elképzelhető, hogy a biztosítás parancsnokának a feladat végrehajtása közben bármilyen szintű előljáró feladatot határoz meg, befolyásolja a szakmai döntését.

Az értékelés

Mint arról a Ház-projektről³⁰ szóló írásomban³¹ szóltam, a rendezvénybiztosítások esemény utáni értékelése problematikus kérdés. A különböző politikai erők Európa-szerte gyakran igyekeznek tőkét kovácsolni a csapaterős rendőri tevékenységek során bekövetkező eseményekből. Ennek megelőzését szolgálhatja egy megfelelően objektív, szakmai szempontok alapján végrehajtott és jól dokumentált értékelési rendszer, e területen jelentős előrelépési lehetőséget látok. A tervezés elengedhetetlen előfeltétele a megfelelően, objektív szakmai szempontok alapján végrehajtott és jól dokumentált értékelési rendszer (örökség), ennek végrehajtásához az IPO-modell fő elemei és szempontjai kiváló eszközként szolgálhatnak³².

Ennek érdekében, a Ház-projekt konzorciumának szakmai véleménye alapján (az Europol vagy a Cepol keretein belül) létre kellene hozni egy nemzetközi értékelési egységet/eszközt³³, amely objektíven, kizárólag szakmai (és nem politikai) alapon értékelné a tagállamok valamennyi kiemelt rendezvényének tervezését, szervezését és végrehajtását, így a végrehajtásért felelős parancsnok kevésbé lenne kiszolgáltatva az őt bíráló sajtónak, politikusoknak.

³⁰ Enhancing European coordination for national research programmes in the area of security at major events – THE HOUSE (2012-2014). http://www.unicri.it/topics/major_events_security/the_house/

³¹ Holota Gábor (2015): i. m. 16–17. o.

³² Uo.

³³ The European House of Major Events Security: A User Guide for Police Security Planners and Policy Makers, 2014, p. 48.

A biztosítás parancsnoki állománya kijelölésének, képzésének lehetőségei

„A csapatbiztosítási (al)egységparancsnoknak képzettnek és kompetensnek kell lennie. A parancsnoknak minden esetben ki kell kérnie és figyelembe kell vennie a specialisták tanácsát...”³⁴ – áll az Egyesült Királyság tömegkezelési kézikönyvében. Ez azt jelenti, hogy rendezvénybiztosítás során senki sem tölthet be semmilyen parancsnoki beosztást, ha nincs megfelelő képzettsége. Bármely parancsnoki szinten (stratégiai, műveleti és taktikai; a brit rendszerben arany, ezüst és bronz) tevékenykedő rendőri vezetőnek megfelelő kompetenciaalapú kiválasztáson és képzésen kell átesnie. De ezen felül minden szintű parancsnok (szakaszparancsnoktól az országos biztosítás parancsnokáig) rendelkezésére állnak a helyszínen tömegkezelési specialisták, az úgynevezett csapatbiztosítási taktikai tanácsadók. Ez Magyarországon a Készenléti Rendőrség által biztosított rendezvényeken nem lehet probléma, mivel az ott feladatot teljesítő parancsnoki állomány fő profilja a csapatbiztosítási feladatok végrehajtása, illetve a tömegkezelés. A gond ott kezdődik, hogy az illetékesek alapján a helyi vagy területi szervek által végrehajtott tömegkezelési feladatok során a parancsnoki állomány csekély százaléka megfelelően képzett (tapasztalt) vagy alkalmas az ilyen tevékenység ellátására, mivel nem ez az általános feladatuk. A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a rendőri vezetőknek, alegységparancsnokoknak nincs taktikai (csapatbiztosítási) tanácsadójuk, de ha mégis (mert a Készenléti Rendőrség kompetens tiszt vezetésével vezényel állományt a feladatra), a specialisták javaslatait – saját tapasztalataim szerint – néha figyelmen kívül hagyják.

E probléma kiküszöbölésére egy a jelenlegitől eltérő rendszer volna a megoldás, amelyben tömegkezelési feladatot csak az arra felkészített, nem feltétlenül vezetői beosztású állomány vezényelhetne. Ehhez megfelelő kiválasztási és képzési rendszerre lenne szükség.

A műveletek végrehajtása során – az európai legjobb gyakorlatoknak megfelelően – szigorúan el kell különíteni a különböző parancsnoki funkciókat, azaz a biztosítások parancsnoki állománya ne kötődjön a szervezeti hierarchiához. Fontos, hogy a biztosítás parancsnoka kizárólag stratégiai döntéseket hozzon, és ne határozhasson meg a műveleti vagy taktikai parancsnokok részére az ő kompetenciájukba tartozó feladatot. El kell érni azt is, hogy a biz-

³⁴ Association of Chief Police Officers (ACPO), Association of Chief Police Officers Scotland (ACPOS): Manual of Guidance on keeping the peace. National Policing Improvement Agency, United Kingdom, 2010

tosítás parancsnoka teljes felelősséggel tartozzon a tevékenységéért, őt a művelet végrehajtása során senki, semmilyen szintről se befolyásolhassa. (Ahogy Hajas is utalt rá³⁵, ezzel a rendőri felső vezetőket is tehermentesíthetjük a műveletekkel kapcsolatos óhatatlan politikai támadások ódiumától.) Megfontolandó a csapatszolgálati taktikai tanácsadók intézményének bevezetése is.

Szun-ce mondta: „*A katonáiddal emberségesen bánj, de mindig légy szigorú.*”³⁶ Ez megszívlelendő tanács minden vezető, így a csapatszolgálati parancsnokok számára is, amit nehéz pontosan betartani. Ahhoz hogy valaki megtalálja a megfelelő egyensúlyt, egészséges személyiség, megfelelő intelligencia- és érzelmiintelligencia-szint szükséges. De ez még mindig nem elégséges. Ahhoz, hogy valaki alkalmas legyen egy tömegkezelési művelet – vagy az abba beosztott alegységek – vezetésére, rengeteg más kompetenciára is szüksége van, mint például gyors helyzetfelismerésre, reagálóképességre, kreativitásra stb. A csapatszolgálati parancsnoki állomány kiválasztását – a vezetői kiválasztási rendszerhez hasonlóan – egy speciális, pszichológus szakemberek által kidolgozott és működtetett rendszerben kellene végrehajtani.

Ennek során figyelmet kell szentelni annak, hogy a különböző vezetői szinteken különböző képességekre és ismeretekre van szükség, tudniillik a stratégiai parancsnok alapvetően a teljes biztosításért felelős, a műveleti és taktikai parancsnokok csak a saját részfeladataikért.

Kiváló példa erre az északír rendőrség kiképzőközpontja, ahol az arany parancsnokok képzésére egy realizisztikus vezetési pontot építettek ki, amelyben a beiskolázott rendőri vezetőknek és törzsüknek szimulált műveleteket kell levezényelniük. Természetesen a vezetési pont be van kamerázva és mikrofonozva, így a szimulációkról video- és hangfelvétel készül, amelyet a képzés résztvevőivel utólag ki lehet elemezni. Az értékeléskor, a szimuláció során kiadott és utána elfelejtett, hibás utasításaikkal szembesíteni lehet a képzés résztvevőit. Persze a britek minden szintű parancsnokot megfelelően és rendszeresen képeznek csakúgy, mint az ideiglenes csapatszolgálati alegységekbe beosztott állományt.

A csapatszolgálati taktikai tanácsadók alkalmazása

A csapatszolgálati taktikai tanácsadó az Egyesült Királyság tömegkezelési műveleteiben kötelezően alkalmazott elem, az azonnali megfelelő javaslat

---

³⁵ Hajas Barnabás: i. m.

³⁶ Szun-ce: i. m. 40. o.

adására központilag képzett és akkreditált személy. Minden parancsnok mellett – a szakasz- vagy századparancsnokok és a műveletirányítók esetében a helyszínen, valamint a biztosítás parancsnokának törzsében – tevékenykedik legalább egy csapatszolgálati taktikai tanácsadó. Ha a parancsnok a javaslatát figyelmen kívül hagyó döntést hoz, azt a csapatszolgálati taktikai tanácsadónak az *értékelő eseménynaplóba* fel kell jegyeznie.³⁷ Ez nem jelenti azt, hogy a csapatszolgálati taktikai tanácsadó dönt a parancsnok helyett, ám az ő feladata, hogy a parancsnoki döntés előkészítéséhez megalapozott, felelősségteljes tanácsot adjon.³⁸ A csapatszolgálati taktikai tanácsadónak széles körű ismeretei vannak a csapatszolgálati taktikai eljárásokról és azok alkalmazásának lehetséges következményeiről. A következőképpen támogatja a parancsnoki döntéshozatal folyamatát: naprakész információi vannak a tömegkezeléssel kapcsolatos jogszabályokról és egyéb normákról, valamint a legjobb gyakorlatokról. Alkalmazási tervet készít a váratlan eseményekre, és biztosítja, hogy a szakasz- és századparancsnokok a megfelelő információkkal lássák el a műveletirányítókat és a biztosítás parancsnokát. Segítséget nyújt a dinamikus kockázatelemzésben.

A csapatszolgálati taktikai tanácsadó tevékenységéről, az eseményekről és a parancsnoknak adott javaslatairól egy *értékelő eseménynapló*t vezet, amely nem egyezhet meg az általa támogatott parancsnok eseménynaplójával. Az *értékelő eseménynapló* felhasználására a művelet értékelése, esetleges kivizsgálása során kerül sor.

Az ehhez hasonló gyakorlatok bevezetése megkönnyítené a különböző rendőrkapitányságok vezetői állományának munkáját, amennyiben – illetékességük okán – az adott tömegkezelési feladatot nekik kell végrehajtaniuk, továbbá gátat szabhatna a határozott, ám kevésbé hozzáértő vezetők elhibázott döntéseinek is.

---

³⁷ Association of Chief Police Officers... i. m. 4.73. o.

³⁸ Uo. 4.74. o.